

Припрема за час у комбинованом одељењу	
Наставна тема	Симболика и значење имена: Немањићи
Наставник	Блаженка Тривунчић
Место	Париз, Француска
Трајање:	Три школска часа
Тип часа	Обрада
Предмети	Српски језик, Моја отаџбина Србија, Основи културе српског језика
Циљеви	
Образовни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мотивисање ученика за активно учешће на часу 2. Упознавање са владарском лозом Немањића 3. Усвајање знања о пореклу и значењу имена Стефан 4. Увежбавање читања и писања ћириличног текста 5. Уочавање стилских погрешака у примерима плеоназама 6. Откривање духа средњовековног времена певањем песме „Врбо, врбице“ 7. Подстицање креативног израза код ученика 8. Упућивање ученика на истраживачки рад 9. Развијање језичке културе
Васпитни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Развијање љубави према српској историји, култури и језику. 2. Развијање радозналости према завичајном наслеђу. 3. Неговање културе говора и вршњачке подршке.
Практични	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оспособљавање ученика за читање, разумевање и тумачење текста. 2. Развијање способности ученика за служењем информацијама у тексту и вантекстовном окружењу. 3. Оспособљавање ученика за креирање мапа и издвајање кључних појмова. 4. Развијање умења кратке и јасне усмене продукције научног.
Наставне методе	Вербалне, текстуалне, аудио-визуелне
Облици рада	Фронтални, индивидуални, групни
Наставна средства	<ul style="list-style-type: none"> - Предлошци диференцирани према узрастима и уводна презентација - Мапа лоза Немањића и 20 немњићих задужбина аутора Владимира Тодоровића - Карта Србије - Додатни текст и репродукције фресака из књиге „Стефан и Растко – животи посвећени српству“, Верице Михајловић и Радослава Анђелковића - Кратки филм са музиком „Врбо, врбице“ из серије „Немањићи – рађање краљевиине“ https://www.youtube.com/watch?v=ir40Lqu0Zmg
Литература и извори	<ul style="list-style-type: none"> - Николић, М. <i>Методика наставе српског језика и књижевности</i>. Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2006. - Јањић М. <i>Методика наставе српског језика као завичајног</i>. Академска српска асоцијација, Ниш, 2020. - Тривунчић, Б. <i>Час по час – електронска колекција наставних материјала образовно-васпитног рада на српском језику у иностранству</i>: http://casporcas.weebly.com/ - Додеровић Д. <i>Квиз Немањићи</i>: https://learningapps.org/view15265630 - Извори на интернету: https://jezikofil.rs/car-cezar-i-kralj-karlo/

Колаж *Nomen est omen*: Уводна мотивација

Име и порекло говоре **КО СИ ТИ**

Име **РАСТКО** настало је...

... од речи **ХРАСТ**.

Растко је мушко име у Србији.
Онај који носи ово име

- расте у висину, духовно;
- јак је и снажан као храст;
- развија се, остварује своје циљеве;
- постиже успех.

Најпознатији и најзначајнији Растко је...

Растко Немањић
Свети Сава, благовештац Србије,
слика Уроша Предића

Ко си ти?

- Истражите значења ваших имена на интернет адреси:
<http://www.znacenje-imenam.com/>
- Размишљајте о симболици имена...
- Припремила: Блаженка – она која је срећна

Предлошци, млађи узраст (1, 2, 3 разред)

ИМЕ

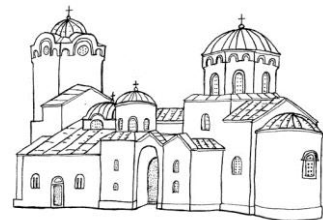
1. Како се зовеш? _____
2. Зашто је твоје име посебно? _____
3. Ко ти је дао име? _____
4. Замисли да можеш да бираш или мењаш своје име. Шта би урадио/ла и зашто?

5. Шта твоје име значи? _____
6. Осмисли ћирилични иницијал свог имена тако да то слово представља тебе.

Stefan

Stefan Nemanjić је у manastiru Žiča dobio _____ i postao prvi kralj. Manastir Žiča је _____ boje.

1. Prepiši tekst ćirilicom.
2. Oboj manastir.
2. Nacrtaj kako zamišljaš prvog srpskog kralja.

Стефан

Стефан Немањић је први краљ из владарске породице Немањића. Крунисан је у манастиру Жича. Тада је назван Стефан Првовенчани, што значи „овенчан“. Манастир се близу града Краљева, поред реке Ибар. Црвене је боје јер је у њему крунисано седам краљева.

1. Допуни: Стефан Немањић је постао први _____. Крунисан је у _____, који се налази у близини града _____, поред реке _____. Манастир је црвене боје јер _____.
2. Шта значи реч Првовенчани? _____
2. Обој манастир и нацртај како zamišljaš Стефана Првовенчаног.

Значење имена Стефан

Име Стефан потиче од грчке речи „стефанос“ која значи „круна, венац, част, награда“, па тако име значи „овенчан“. Додавао га је сваки крунисани Немањић испред свог имена као титулу. Име Стефан заправо означава краља или цара.

Домаћи задатак: Истражи шта значи твоје име на <http://znacenjeimena.com/> и/или разговарај са укућанима о томе како си добио/ла име и шта оно значи.

Предложак, средњи узраст (4, 5, 6)

Шта значи име *Стефан* у имену владара Немањића?

Наша најпознатија владарска средњовековна породица Немањића имала је једанаест владара који су себи додавали име Стефан. Од великог жупана Стефана Немање па све до последњег владара династије Немањића – Уроша V, сви су носили и име Стефан, али ниједном од њих то није било име по рођењу.

Име Стефан је заправо титула и синоним за реч краљ/цар. Узимао га је сваки крунисани Немањић испред личног имена као почасно име.

Стефан води порекло од грчке речи „стефанос” која значи „круна, венац, част, награда”, па тако оно значи „овенчан”.

У имену краља Стефана Првовенчаног, који је крунисан у манастиру Жича, открива се плеоназам јер Стефан већ значи овенчан.

Немања је био први владар који је свом имену додао име Стефан и стога га је сваки монарх из лозе Немањића додавао, што због традиције, што због значења и да би потврдио своје право да влада.

1. Прочитај текст и подвуци непознате речи.
2. Подвуци у тексту реченицу која показује ко су били Немањићи.
3. Допуни: Први владар који је свом имену додао име Стефан је _____.
4. Синоними за име Стефан су речи _____ и _____.
5. Опиши шта значи име Стефан.

6. Ако је тврдња тачна заокружи Т, а ако је нетачна Н:

Име Стефан добијао је сваки Немањић по рођењу.	Т	Н
Стефан потиче од грчке речи и означава онога ко је „овенчан“.	Т	Н
Сваки крунисани Немањић додавао је <i>Стефан</i> иза свог имена као почасно име.	Т	Н
Реч Првовенчани у имену краља Стефана Немањића значи исто што и име Стефан.	Т	Н

7. Плеоназам је непотребно нагомилавање речи истог или сличног значења. Наведи примере које знаш из свакодневног говора попут плеоназама „мала кућица“.

Предложак старији узраст (7, 8)

Шта значи *Стефан* у имену владара Немањића?

Наша најпознатија владарска средњовековна династија Немањића имала је једанаест владара који су себи додавали име Стефан. Од великог жупана Стефана Немање па све до последњег владара Немањића – Уроша V, сви су у свом имену имали име Стефан, али ниједном од њих то није било име по рођењу.

Стефан је било име које је додавао сваки крунисани Немањић испред свог имена као почасно име, титулу, симболички извор да легитимно влада. Стефан је заправо титула и синоним за реч краљ/цар.

Постоји неколико тумачења порекла имена Стефан и значења које се користило у доба династије Немањић. Према првом тумачењу, име се повезује са култом Светог Стефана у Византији, где је овај први хришћански мученик и савременик Исусов био симбол царства. Према другом, име води порекло од грчке речи „стефанос” која значи „круна, венац, част, награда”, па тако име значи „окруњен, овенчан”.

У имену краља Стефана Првовенчаног, који је крунисан у манастиру Жича, открива се плеоназам јер Стефан већ значи овенчан.

Немања је био први владар који је свом имену додао име Стефан и стога га је сваки монарх из лозе Немањића додавао, што због традиције, што због значења и да би потврдио своје право да влада. Свети Стефан, такође, био је светац-заштитник српске државе и зато се код првих Немањића налазио на владарском печату и на кованицама новца.

Печат Стефана Немање

1. Прочитај текст и подвуци непознате речи.
2. Синоними за име Стефан су речи _____ и _____.
3. Наведи тумачења значења имена Стефан.

4. Неведи разлоге због којих су Немањићи додавали свом имену име Стефан.

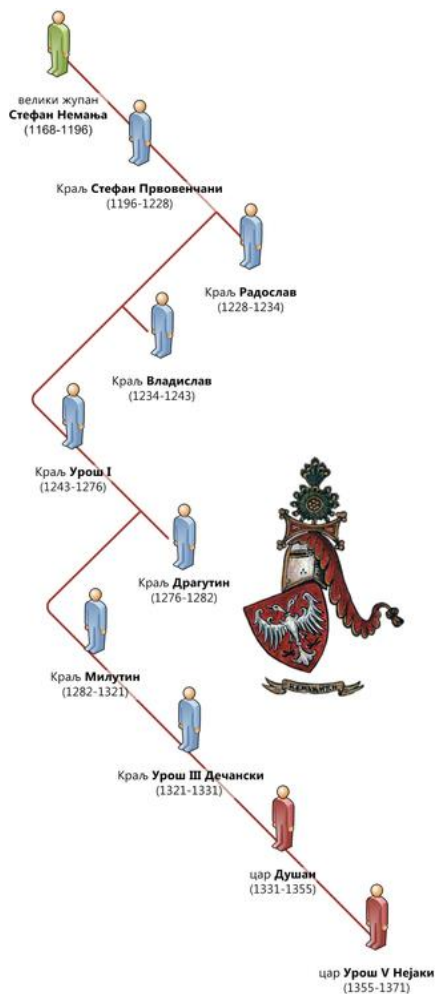
5. Ако је тврдња тачна заокружи Т, а ако је нетачна Н:

Име Стефан добијао је сваки Немањић по рођењу.	Т	Н
Стефан потиче од грчке речи и означава онога ко је „овенчан“.	Т	Н
Сваки крунисани Немањић додавао је <i>Стефан</i> иза свог имена као почасно име.	Т	Н
Реч Првовенчани у имену краља Стефана Немањића значи заштитник.	Т	Н

6. Објасни шта је плеоназам и наведи примере које знаш из свакодневног говора.

Средњи узраст (4, 5, 6)

На слици је приказ владара из династије Немањића. Линија налево представља наследну везу браће, а надесно отац-син. Плавом бојом су означени владари са титулом краља, а црвеном они који су имали титулу цара.

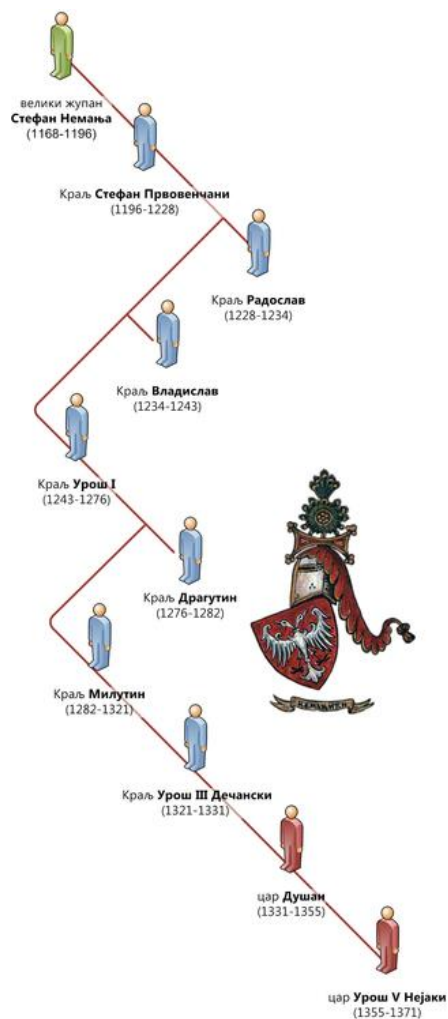
1. Допуни: Оснивач династије (владарске лозе) Немањића је _____, а последњи владар _____.
2. Напиши у свесци имена краљева, од првог до последњег.
3. Титулу првог српског цара понео је _____.
4. Докажи једном реченицом зашто су сви Немањићи имали име Стефан.

Квиз: <https://learningapps.org/view15265630>

Старији узраст (7, 8)

Немањићи – краљеви и цареви

Напредак српске државе наставља се у 13. веку за време владавине Немањиног сина краља **Стефана Првовенчаног**. Назив Првовенчани добио је пошто је постао први владар Србије који је овенчан краљевском круном. Након његове смрти, три његова сина се смењују на власти: најпре краљ **Радослав**, затим краљ **Владислав**, па краљ **Урош**. И Урошеви синови се мењају на власти. Тако најпре влада краљ **Драгутин**, а после њега краљ **Милутин**, који је границе Србије проширио од Саве и Дунава до Солуна. Тако се Београд први пут нашао унутар српске државе. Краља Милутина наслеђује краљ **Стефан Дечански**, који је успешно ратовао против византијског цара и бугарског цара. Његов син Душан постаје средином 14. века први српски цар. Постао је познат као цар **Душан Силни**. За време његове владавине Србија је била највећа и најјача у својој историји: излазила је на три мора, добила дотад највиши правни акт (Душанов законик). После изненадне смрти цара Душана, наслеђује га његов син Урош, који је у народу остао запамћен као цар **Урош Нејаки**. Он је био последњи владар из династије Немањића.

1. На слици је приказ владара из династије Немањића, линија налево представља наследну везу браће, а надесно отац-син. Плавом бојом су означени владари са титулом _____, а црвеном _____.

2. Упиши имена српских владара из лозе (династије) Немањића:

	Стефан Немања	
	краљ Урош	
	краљ Милутин	
	цар Урош	

3. Династија Немањића владала је средњовековном Србијом од друге половине _____ века све до _____ године. Квиз: <https://learningapps.org/view15265630>

Старији узраст (7, 8)

Упореди информације из текста „Шта значи *Стефан* у имену владара Немањића?“ и текста „Зашто су владари из династије Немањића носили име Стефан“.

1. Наведи која информација чини садржајно тежиште другог текста, а нема је у првој.
2. Допуни мапу „Стефан“ тако што ћеш у облачиће унети кључне речи за тумачења значења имена, а иза стрелица имена владара.

Зашто су сви владари из династије Немањић носили име Стефан

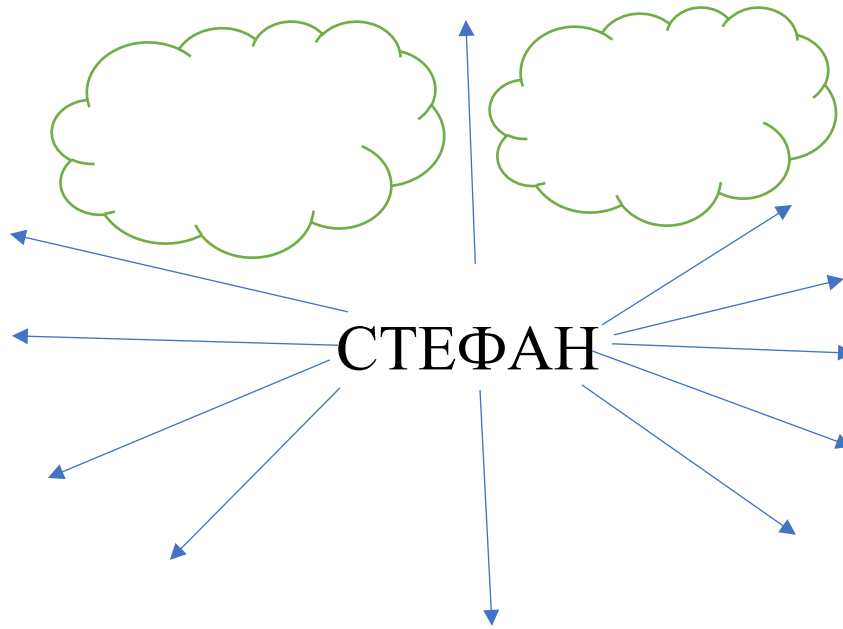
Стефан је мушко име грчког порекла (потиче од речи Stephanos – венац, круна). Стефан је заправо онај који је крунисан, који је овенчан. Ово име међу српским владарима понео је најпре Стефан Немања, а након њега и сви његови потомци, наследници српског престола. Сви они су у част оснивача династије носили владарско име Стефан уз своје лично име – Стефан Немања II Првовенчани, Стефан Радослав, Стефан Владислав, Стефан Урош I, Стефан Драгутин, Стефан Урош II Милутин, Стефан Владислав II, Стефан Урош III Дечански, Стефан Урош IV Душан и Стефан Урош V. Име Стефан давали су у част оснивача династије, традиције, али и симболичне потврде њиховог права да владају.

Како је Свети Стефан Првомученик, први светитељ који је страдао за Господа, био крсна слава династије Немањић и заштитник породице, то се верује да су зато сви владари династије Немањића, почев од Немање, па до Уроша Нејаког (Урош V), понели владарско име Стефан. Према писању владике Николаја Велимировића, у Расу, на Немањиним двору, била је и мала кућна капела и „испред иконе Светог првомученика Стефана даноноћно је горело кандило. То је била крсна слава Немањиног дома. По имену свога патрона – славе – Светог Стефана, принчеви и краљеви из династије Немањића стављали су испред свога имена и име Стефан, као Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Стефан Урош, Стефан Драгутин, Стефан Милутин, Стефан Душан“.

Свети Стефан Првомученик

Мапа, пример

Предложак, средњи и старији узраст

Стварно си Стефан! (цар, краљ) 😊

Данас ћемо неретко чути да неко некоме каже *Стварно си цар!*, *Браво, царе!* или *(Г)де си, краљу!*, притом не мислећи на владарску позицију особе, већ на то да је та особа најбоља, главна у нечему. Поред тога што се срећу у жаргону, ове речи су занимљиве из још два разлога: прво, ниједна од ове две општесловенске речи није домаћег, словенског порекла; и друго, обе су настале од антропонима, односно од личних имена (појединих владара).

Заједничка именица *цар* потиче од личног имена познатог римског императора Гаја Јулија Цезара (на латинском *Caesar*). Именица *краљ* потиче од личног имена – од имена франачког владара Карла Великог (на латинском *Carolus Magnus*).

Дакле, да није било Цезара, ни лав не би понео титулу *цара* свих животиња, а да нисмо у далекој историји чули за Карла, можда би, између осталог, и фигуре у шаху носиле мало друкчија имена.

Мср Бојана Годић, Институт за српски језик САНУ: <https://jezikofil.rs/car-cezar-i-kralj-karlo/>

Да ли се ти *исто такође* зовеш Стефан? 😊

Сувишно нагомилавање речи истог или сличног значења у говору или писању, у граматички познатије као **плеоназам**, срећемо свакодневно код великог броја људи.

Многима је плеоназам постао говорни манир, попут поштапалица без којих не могу да замисле ниједну реченицу (*чак штавише, исто такође, често пута*).

Најчешћи примери плеоназма могу се приметити уз деминутиве (умањенице – речи које означавају нешто мало, умањено): *мала бебица, мали човечић, мали поточић, мала речица, мало пиленце, мали цветић, мало сеоце, мали сокачић...* Потребно је рећи: *мала река* (или само *речица*), *мало пиле* (*пиленце*), *беба, бебица* (подразумева се да је беба мала, па је непотребно даље истицање).

Склопови попут *сиђи доле, попни се горе* и *врати се натраг* не представљају неке грубе грешке у свакодневном говору, али је врло јасно да сувишним прилозима није место у писању. Довољно је само: *сиђи, попни се* и *врати се*.

- Препиши следеће реченице тако што ћеш изоставит плеоназме:

1. Исто такође мислим да често пута правиш исту грешку. Баш управо си је поновио, а да то ниси ни приметио. Мораћеш свашта нешто још да поновиш из граматике како би научио где грешиш

2. Нећемо куповати овај мали телевизорчић јер ја лично мислим да нам то сада није нужно и неопходно.

Врбо, врбице

Аој, врбо врбичице зелена,
Ђурђевданова,
од тебе сам венац исплела
за свог драгога
И опет је Ђурђевданак
ветар врбу њише,
а мог драгог нема,
нема га више
а мог драгог нема,
нема га више.

Српску традиционалну песму „Врбо, врбице“ обрадили су Драгљуб Илић (музика) и Гордан Михаић (текст), а изводи је Дивна Љубојевић у ТВ серији „Немањићи – рађање краљевине“ која је емиитована 2018. године.

<https://www.youtube.com/watch?v=ir40Lqu0Zmg>

Иницијал, пример, млађи узраст¹

¹ Радови се шаљу на Међународну смотру „Дани ћирилице“, Баваниште; смотра је у календару МПНТР.